

Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Facultatea de Istorie și Filosofie

Școala Doctorală de Relații Internaționale și Studii de Securitate

Teză de Doctorat

**GUVERNANȚA SECURITĂȚII NAȚIONALE ȘI DREPTURILE CIVILE
LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI**

REZUMAT

Coordonator științific

Prof. Univ. Dr. Adrian Liviu IVAN

Doctorand

IAKOB Attila

2013

Cluj-Napoca

Cuprins

I. Introducere

Argument

II. Premisele cercetării și procesul de cercetare

II.1 Ipoteză, principale teorii și metode de cercetare

II.2 Structura lucrării

II.3 Eseu bibliografic

III. Context istoric și cadru contemporan

III.1 Relațiile internaționale la începutul noului mileniu

III. 1.1 Globalizare. Proces și dinamică globală contemporană

III.2 Securitate și guvernarea securității naționale în cadrul războiului împotriva terorismului și al amenințărilor non-convenționale

III.3 Drepturile civile și democrația contemporană. Cadru juridic și legislație internațională

III.3.1 Cadrul istoric al drepturilor civile

III.3.2 Drepturile civile, terorismul și securitatea națională în cadrul juridic internațional contemporan

III. Dimensiune Europeană a securității și redefinire a politici de securitate după 2007

IV. Politica de securitate națională a Statelor Unite și efectele sale asupra drepturilor civile contemporane

IV.1 Relevanța surselor primare

IV.2 Războiul împotriva terorismului global. Efecte și costuri.

IV.3 Legislația antiteroristă de la regres democratic la un nou echilibru?

V. Concluzii

VI. Bibliografie

ANEXE

GUVERNANȚA SECURITĂȚII NAȚIONALE ȘI DREPTURILE CIVILE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI.

Cuvinte cheie: guvernanță, securitate națională, drepturi civile, războiul împotriva terorismului, habeas corpus, terrorism, securitate internațională, drepturile omului, SUA, Guantanamo.

Argument

Lumea contemporană, dinamica relațiilor internaționale și modificările dimensiunii social-umane au cunoscut o schimbare radicală în ultimele două decenii. Prăbușirea sistemului bipolar axat pe antagonismul ideologico-politic dintre vest și est a creat nu numai un vid de putere la nivelul sistemului internațional dar a și deschis calea spre noi provocări pentru statele lumii. Accelerarea interconectivităților globale a condus la un proces de globalizare din ce în ce mai accelerată, cu efecte directe asupra vieții umane și a comunităților. Astfel, revoluția tehnologică postbelică și explozia din domeniul comunicațiilor în masă au creat un context special la sfârșitul secolului trecut, context care a

modificat percepția umană asupra spațiului și timpului și a pus sub asediu valorile consacrate din diferitele regiuni ale planetei.

Puterea, securitatea și amenințările la adresa securității au cunoscut o modificare substanțială prin adaptarea lor la noile direcții de dezvoltare globale și la noile realizări tehnologice. Ca urmare violența și uzul violenței pentru a obține rezultate politice sau acces la putere s-au adaptat instrumentarului modern. În acest context apariția unor curente de gândire conservatoare dar mai ales radicale au creat o bază solidă pentru noile focare de violență și au oferit o legitimitate mai puternică celor implicați în conflictele noului mileniu. Din această perspectivă nașterea terorismului fundamentalist contemporan poate fi considerat ca o sumă a diverselor efecte istorice, sociale sau economice și mai puțin o adaptare a vechilor modele de violență organizată la realitățile secolului nostru. Desigur aici nu putem ignora nici faptul că instrumentarul folosit de către aceștia s-a adaptat și a căpătat un caracter mai distructiv datorită preluării în așezul arsenal de luptă a unor elemente care datorită dezvoltării tehnologice au devenit mai distructive echivalentul lor din deceniile trecute.

Această redimensionare a amenințărilor la adresa securității în general a creat și un set de reguli și legi menite să contracareze astfel de acțiuni, însă eficiența lor depindea în mare măsură de compromisurile pe care societățile vizate erau dispuse să le accepte. Sub șocul evenimentelor din 11 septembrie 2001, Guvernul și Congresul Statelor Unite ale Americii au pus în mișcare un proces politic și juridic care a marcat evoluția democrației și a drepturilor civile nu numai la nivelul Statelor Unite, ci și la nivel global. Războiul împotriva terorismului și noua legislație antiteroristă au schimbat radical echilibrul puterilor din cadrul sistemului federal și au creat unele premise periculoase la adresa libertăților individuale și ale statului de drept. Desigur, acest proces nu ar fi avut un asemenea impact, dacă repercusiunile juridice nu ar fi afectat în mod ireversibil și așa precarul cadru al drepturilor fundamentale de la nivelul comunității internaționale.

Efectele legislației antiteroriste promovate de Statele Unite și politica externă axată pe un neo conservatorism accentuat, unde renunțarea în mod indirect (dar implicit public) la valorile democratice și drepturile civile în favoarea unei politici de securitate națională destabilizează tinerele democrații și legitimează restul actorilor la acțiuni mai demult condamnate pe plan internațional. Lupta împotriva terorismului, suspendarea de facto (pe timp de pace) a principiilor *Habeas Corpus*¹-ului, legitimarea torturii în contextul terorismului global și încălcarea repetată a acordului de la Geneva privind prizonierii de război distruge progresul realizat în ultimele cinci decenii la nivelul drepturilor omului. Toate acestea sunt axate pe o politică de securitate națională construită pornind de la principiul unui asediu permanent, unde prioritățile sunt axate pe necesitatea dictată de aceste politici de securitate națională și mai puțin de un pragmatism constructiv. Schimbările survenite în lumea anglo-saxonă, prin suspendarea sau ignorarea unor documente și principii istorice, de factura *Habeas Corpusului*, creează o anumită îngrijorare și consolidează opinia conform căruia derapajul și regresul democratic devin fenomene ireversibile și evidențiază efemeritatea drepturilor civile contemporane. Pe lângă aceste elemente, legislația europeană sau cea din România tind să adopte principiile unei guvernante a securității bazate pe comoditate și eficiență și nu pe buna guvernanță sau pe conservarea valorilor democratice. Problema majoră a acestor prevederi și reglementări noi o reprezintă rezultatul implementării lor, care în multe cazuri crează situații periculoase la adresa dezvoltării democratice a statelor, în particular, și a comunității internaționale, în general.

Ca urmare, este necesar un astfel de studiu pentru a vedea dinamica problemei create de acest context internațional, precum și efectele sale asupra dezvoltării societății civile contemporane, respectiv efectele asupra legislației drepturilor civile. În opinia noastră, violarea valorilor democratice și a

¹ Desigur *Habeas Corpusul* este un concept înrădăcinat în limbajul și societatea anglo-saxonă ea a fost preluată și încorporată în majoritatea sistemelor legale unde valorile democratice și statul de drept sunt elemente importante ale structurii societății.

drepturilor civile, chiar și în contextul războiului împotriva terorismului nu este justificat, pentru că o astfel de inițiativă poate să ofere o umbrelă de securitate, însă atentează în mod clar la valorile pe care sunt construite democrațiile contemporane. Supraviețuirea statului ca actor și a instituțiilor sale este probabil principalul scop al existenței sale, însă în lumea contemporană complexitatea socială și globală necesită abordări mai pragmatice, unde scopul principal nu este considerat a fi unul axiomatic.

În numele securității naționale, societale, sociale sau economice s-a apelat la un protecționism excesiv, care în cel mai bun caz contravine valorilor democratice sau drepturilor omului. Lupta împotriva terorismului, a crimei organizate transfrontaliere sau interne, a traficului de persoane, materiale biologice, chimice sau nucleare a dus la crearea de noi mecanisme de prevenire și combatere, bazate pe un control mai strict asupra factorilor de risc și a oamenilor. Prin apariția și diversificarea infrastructurilor informaționale și de telecomunicații se ajunge la o urmărire a mobilității sociale într-o măsură mai strictă, prin metode care lezează, poate doar superficial, drepturile umane, civile și cetățenești, însă duc la un regres democratic clar și vizibil. Înmulțirea potențialelor surse de pericol și diversificarea canalelor de răspândire nu ajută deloc cauza drepturilor civile, mai mult oferă argumente în favoarea restrângerilor în vederea protecției cât mai largi în fața acestor pericole. Această situație a dus nu numai la o necesitate legislativă mai restrictivă care a legitimat uzul unor instrumente de control și prevenție, dar a creat și un cadru de dezbatere asupra eficienței, utilității și moralității legislațiilor antiteroriste.

Pentru început dorim să clarificăm poziția noastră și direcția pe care dorește această cercetare să o abordeze și care este imperativă pentru o înțelegere a demersului științific.

În *primul rând* dorim să specificăm faptul că cercetarea noastră se axează pe relația dintre guvernarea securității naționale și drepturile civile de la începutul noului mileniu chiar dacă abordarea problemei este făcută într-un context mai

amplu care acoperă aproape opt secole de evoluție juridico-politică. Delimitarea temporală și restrângerea subiectului în discuție este necesară nu numai din punctul de vedere al eficienței cercetării ci și din cauza contextului contemporan care ne oferă un cadru ideal și util de studiu asupra celor două probleme. Totodată această restrângere și delimitare clară a interacțiunii studiate ne ajută în delimitarea teoretică și evită abordarea unor discuții mai mult sau mai puțin sterile privind structura sistemului internațional sau nivelele de analiză ale securității. Nu dorim să eliminăm aceste discuții sau să evităm o teoretizare a problemei discutată însă din experiență putem să afirmăm că astfel de abordări deși sunt benefice teoriei relațiilor internaționale, ele de multe ori distrag atenția și crează o falsă structură de analiză.

În *al doilea* rând demersul nostru dorește să se axeze strict pe efectele evenimentelor din septembrie 2001 și asupra evoluției conceptului de securitatea națională în corelație cu evoluția drepturilor civile în lumina noilor evenimente și modificări de la dimensiunea politico-juridică a societății contemporane. Din această perspectivă abordarea problemei din prisma procesului de globalizare și a efectelor sale asupra societății contemporane reprezintă un pilon de lucru relativ util care ne ajută nu numai în cazul problemelor de factură contemporană dar permite și o analiză a acestora într-un context temporal mai lung și adânc ideologizat. Globalizarea nu a creat aceste probleme ea doar a amplificat frustrările istorice, nedreptățile sociale sau dezechilibrul economic în așa fel încât problemele regionale/locale au căpătat un caracter global și s-au încadrat în diverse procese globale contemporane.

Premisele cercetării și procesul de cercetare

Ipoteză, principale teorii și metode de cercetare

Adoptarea noilor politici de securitate naționale după modelul Statelor Unite sau preluarea unor elemente de prevenție și protecție, din legislația aferentă celei antiteroriste de după 2001, a pus, la nivelul societății civile, problema apariției unui regres democratic și de uzurpare de putere, din partea puterii executive, în detrimentul celei juridice. Renunțarea la procedurile obișnuite, în favoarea unor proceduri speciale, a creat un efect negativ asupra echilibrului dintre puterea executivă și cea juridică. Cea din urmă, în cazurile de securitate națională, este exclusă din procedura clasică a urmăririi penale, fiind ignorat rolul său în procesul juridic, cu efecte grave asupra drepturilor civile contemporane. Ca urmare putem afirma că:

Securitatea națională și legislația aferentă nu este supusă, în momentul de față, regulilor care ghidează buna guvernare, iar dezechilibrul dintre puterea executivă și cea juridică prin uzurparea unor prerogative, consacrate din punctul de vedere al tradiției democratice, constituie o amenințare la aplicarea principiilor supremației legii și al drepturilor civile, cu efecte asupra întregul sistem internațional în general, dar mai ales asupra regimurilor democratice, în special în cazul celor fragile.

Ca urmare, în abordarea noastră ne vom axa pe acest dezechilibru cauzat de legislația antiteroristă și vom analiza acest dezechilibru din prisma teoriei constituționalismului. Această idee, asociată ca punct de plecare cu fundamentele teoretice avansate de John Lock, stă la baza constituției și a sistemului politic din Statele Unite – ce devine, în secolul XX, un stat responsabil pentru crearea contextului juridic la nivel internațional din domeniul drepturilor omului și a

protecției drepturilor democratice. Vom urmări în analiza noastră câteva întrebări esențiale privind acest dezechilibru, relaționat la procesul juridic în sine, și care ne pot oferi o imagine asupra mecanismului constituțional american, cu efecte asupra comunității internaționale:

Cât de adânc și ireversibil a devenit dezechilibrul juridic datorat de contextul internațional creat de după 11 septembrie 2001 și care ar fi efectele sale pe termen lung (1),

respectiv

Care este mecanismul adecvat de restabilire a acestui echilibru care să ducă la reconsolidarea drepturilor civile, pentru a evita noi derapaje de acest gen (2).

Pe lângă direcția de cercetare de mai sus ne vom axa și pe contextualizare istorico-juridică a acestui fenomen, în cadrul disciplinei relațiilor internaționale, în așa fel încât analiza constituțională să nu reprezinte doar o abordare fără cadru general și fără un suport argumentat la nivelul necesității legislațiilor în discuție. Contextualizarea acestei probleme juridice are valoare doar dacă este privită din prisma evoluției sistemului internațional, iar efectele sale sunt observabile doar în cazul unei analize a climatului internațional, înțeles ca sumă a tuturor fenomenelor de acest tip.

Globalizarea, ca fenomen contemporan prezent în aproape toate dimensiunile sociale, este unul dintre elementele în jurul cărora vom construi descrierea dinamicii evenimentelor cu efecte globale, ca premisă a interpretărilor noastre asupra cadrului internațional. Adăugăm o a doua componentă de analiză a sistemului internațional prin utilizarea paradigmei neoliberale, care ne poate oferi răspunsuri la întrebările legate de felul în care trebuie să înțelegem mecanismele internaționale aflate în mișcare, întrebări necesare pentru identificarea unor componente și elemente controversate ale procesului de

globalizare. Pe de altă parte paradigma neoliberală- ca succesori de facto al idealismului Wilsonian- este probabil principalul promotor al unei gândiri politice care are la bază un concept în care centricitatea statului și rigiditatea provenită din această cauză este dinamizată și pliată pe necesitatea unei abordări mai largi unde cooperarea internațională este privită ca o oportunitate și mai puțin o amenințare.

Grafic 1. Structura cercetării

Toate aceste discuții teoretice le vom detalia în secțiunile lucrării care abordează cadrul teoretic și conceptual. Astfel, sensul securității, securității naționale, a guvernății și a drepturilor civile vor fi definite la începutul capitolelor aferente. Astfel, am ales o abordare liniară a problemei prin structurarea capitolelor în așa fel încât punctul de convergență al ideilor să se regăsească în capitolul dedicat studiului de caz. Din punctul nostru de vedere problema studiată este una în care contextualizarea nu trebuie făcută cu

economie, pentru că analiza istorică poate releva în mod clar și elocvent greșelile pe care sunt clădite măsurile contemporane de prevenție și combatere a pericolelor globale.

Structura lucrării

Lucrarea de față este structurată în introducere, patru capitole majore, bibliografia.

Introducerea (I) prezintă argumentul de bază pe care se axează cercetarea în sine și care oferă imaginea de ansamblu de la care pornește demersul nostru.

În capitolul *Premisele cercetării și procesul de cercetare* (II) este definit cadrul general de lucru în care se integrează cercetarea și care limitează domeniile de specialitate la care se face apel în cadrul analizei. Astfel putem vorbi o o cercetare interdisciplinară între relații internaționale (cadru general), studii juridice, istorie respectiv științe politice (securitate). Acest capitol din lucrare oferă astfel punctul de pornire pentru restul capitolelor și oferă baza analizelor din următoarele părți ale lucrării.

În ceea de a treia (III) parte lucrarea se axează pe contextualizarea problemei de cercetare în cadrul relațiilor internaționale, cu precădere pe dimensiunea istoriei relațiilor internaționale, astfel diferitele probleme sunt contextualizate pe o durată mai lungă sau mai scurtă de timp. În cazul drepturilor civile/democratice contextualizarea se face pe o bază mai amplă și mai profundă axată pe o incursiune istorică profundă în dimensiunea drepturilor. Această incursiune este necesară pentru clarificarea unor concepte ale drepturilor civile contemporane folosite în studiul de caz (*ex. habeas corpus*) și care au o evoluție istorică de mai multe secole și care pe lângă conotația juridică au și o încărcătură simbolică care nu poate fi ignorată în analiza noastră. Pe lângă această contextualizare istorică a drepturilor civile, partea a doua conține o

contextualizarea în structura relațiilor internaționale a problemei drepturilor civile cu o atenție sporită asupra rolului securității și globalizării asupra politicilor de securitate națională. Securitatea și securitatea națională este abordată din punctul de vedere al relațiilor internaționale din ultimi 60-70 de ani, din perspectiva sistemului bipolar al războiului rece apoi cel multipolar (hegemonic pentru scurt timp) al perioadei post război rece. Acest cadru de analiză este necesar pentru stabilirea în mare parte a rolului securității internaționale și agendei de probleme de securitate de la nivelul global, care au efect sau declanșează modificări la nivelul agendei de securitate națională.

Un astfel de eveniment a fost reprezentat în 2001 de atentatele teroriste din Statele Unite ale Americi, și care au avut un efect nu numai asupra politici de securitate națională americană ci și asupra agendei de securitate internațională și a agendei diverselor state. Desigur evoluția securității și conceptului de securitate națională nu trebuie privit doar din perspectiva paradigmatelor relațiilor internaționale care în mare parte se axează pe structura sistemică a relațiilor internaționale și de multe ori abordează probleme din perspective macro. Din această cauză pentru înțelegerea contextului internațional al secolului XXI, am introdus în matricea analizei două abordări (teze) de lucru care ne ajută să înțelegem evoluția securității naționale și a drepturilor civile în contextul modificării agendei de securitate internațională de la sfârșitul războiului rece.

Prima abordare este cea a lui Francis Fukuyama (*Sfârșitul Istoriei*) și cea de a doua este a lui Samuel Huntington (*Ciocnirea Civilizațiilor*), ele oferă o optică diferită și focalizată pe două probleme ale comunității internaționale din ultimele două decenii și care prin argumentele expuse de autorii crează o viziune unitară asupra evoluțiilor ideologice și sociale post Război Rece. După cum apare la Fukuyama, lumea contemporană este marcată de ruptura față de vechiul model al conflictului internațional axat pe antagonismul politico-economic al celor două blocuri și re poziționare conflictului ideologic pe un palier socio-cultural. Această observație și model de lucru nu poate fi folosit în sine ca un pilon al cercetării

noastre fără să abordeze ipoteza lui Huntington despre rolul conflictului cultural de pe scena internațională. Cele două modele de gândire în mare parte sunt complementare chiar dacă valoarea lor nu este una absolută din punct de vedere al adevărului, ele pot oferi pilonii pentru cercetarea agendei internaționale contemporane.

Datorită celor două modele de lucru partea a doua a studiului de față a necesitat și o abordare fenomenului de globalizare care era necesar nu numai din punct de vedere al cadrului general ci mai mult din punct de vedere al analizei dinamici evenimentelor specificate de cei doi autori. Axarea conflictelor și neînțelegerilor din sfera relațiilor internaționale pe un fond dominat de social și cultural-civilizațional (*ex. abordarea și relaționarea față de terorismul contemporan*) se datorează în mare parte fenomenului globalizării (interconectivității globale) care în ultimele decenii a atins aproape fiecare dimensiune a vieții sociale contemporane. Economia, politica, socialul sau culturalul trebuie să țină seama de acest fenomen și de efectele sale directe sau indirecte. Cele două subcapitole (cel despre securitatea națională și cel despre drepturile civile) abordează în paralel legătura strânsă dintre securitatea națională și drepturile civile din prisma sistemului politic al democrațiilor contemporane și din perspectiva prevederilor constituționale aferente. Astfel echilibrul dintre cele trei puteri din stat, în special echilibrul dintre puterea executivă și puterea judecătorească, flancate de principiile statului de drept reprezintă pilonul principal al analizei noastre din punct de vedere al legăturii dintre securitatea națională (ca și concept modern) respectiv uzul și abuzul de putere din cadrul legislației aferente securității naționale cu efecte asupra ipotezei de cercetare emise mai sus.

Partea a patra (IV) a tezei se axează pe politica Uniunii Europene de asigurare a securității și de elaborarea a politicilor de securitate în contextul noului Tratat de la Lisabona. Deși acest capitol nu este un studiu de caz în adevăratul sens al cuvântului, ea reprezintă mai mult o analiză a evoluției

drepturilor civile din Europa ca și alternativă la modelul american post 11 septembrie. Uniunea Europeană și statele membre fiind cei mai apropiați aliați ai Washingtonului (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord- NATO) reprezintă un reper pe plan internațional și definesc într-o măsură mare cursul pe care îl adoptă dezvoltarea sistemului internațional. Pe de altă parte, rădăcinile europene ale sistemului juridic european și al filosofiei politice americane este relevant din punctul de vedere al contextului istoric și al evoluției sistemului juridic internațional contemporan. Modelul European este relevant din mai multe puncte de vedere. În primul rând ea oferă o alternativă la modelul adoptat de Statele Unite ale Americii la provocările contemporane de securitate, și în al doilea rând definește în mare parte direcția politicilor de securitate și reprezentare internațională a tuturor statelor membre. Dacă despre prevederile Tratatului de la Lisabona putem să spunem că au reprezentat un pas spre o consolidare instituțională și politică, nu același lucru putem să spunem și despre implementarea politicilor de securitate și politică externă comună.

Modelul European de securitate din motive obiective se bazează pe uzul *puteri soft* și mai puțin pe cel al *hard* (desigur cu excepțiile de rigoare cum sunt participările la diverse operațiuni NATO sau ONU) și este mai precaut în abordării radicale față de regiunile limitrofe Europei și față de regiunea Orientului Mijlociu. Această abordare este produsul secolelor de coabitare cu regiunile limitrofe europene respectiv al unei politici pragmatice dictate de prezența unor minorități consistente din regiunile limitrofe uniunii pe teritoriul statelor membre. Din această cauză politica europeană de securitate este limitată nu numai la uzul puterii soft ci și la o precauție generală privind abordarea problemelor regiunilor limitrofe. Totuși Tratatul de la Lisabona prin crearea funcției Înalțului Reprezentant a reușit să facă un pas spre o consolidare a politici de securitate comune și să ofere o imagine unitară politici de securitate. Totodată capitolul pune accent pe modelul european de abordare a problemelor de securitate contemporane, care nu reacționează într-un mod atât de radical la

diversele amenințării internaționale cum o face abordarea Statelor Unite. Desigur nu trebuie uitat faptul că Europei și europenilor nu este necunoscută coabitarea cu terorismul și radicalismul terorist contemporan, mișcările și atenuatele teroriste din ultimele 5-6 decenii au pus bazele unor politici antiteroriste moderate și eficiente. Acest fapt a fost principalul motiv pentru care politica de securitate europeană nu sa radicalizat după evenimentele din 11 septembrie 2001.

Ultima parte a tezei se ocupă de studiul de caz în sine, de modul în care Statele Unite au abordat problemele contemporane de securitate și de cum au reacționat la apariția noilor provocări și amenințării la adresa securității naționale. Astfel studiul de caz se axează pe două dimensiuni ale problemei securității naționale din Statele Unite, problema evoluției conceptului în sine din punct de vedere politic și pe parcursul ultimelor decenii respectiv momentul 2001 când în contextul atentatelor teroriste noua legislație antiteroristă crează un cadru juridic aparte și periculos pentru evoluția drepturilor civile. Efectele acestui nou model de abordare a problemei securității naționale nu este privită de analiză ca un fenomen spontan focalizat pe un anumit eveniment tragic, ci mai mult ca suma unor evoluții politico - doctrinare la nivelul societății americane și la nivelul politicului american. Totodată prima parte a studiului de caz se axează pe efectele acestei politici de securitate națională asupra sistemului internațional în sine și asupra agendei internaționale și naționale a diverșilor actori statali. În ceea de a doua parte a studiului de caz atenția analizei se axează pe dezechilibrul creat, între puterea executivă și cea juridică, de legislația antiteroristă adoptată de administrația Bush G. W. și care în diverse puncte încălca principiile juridice menționate în capitolul doi al tezei. Desigur axa principală a studiului de caz se îndreaptă asupra principiului *habeas corpusului* suspendat *de facto* prin adoptarea legislației antiteroriste de după 2001 și renunțarea la respectarea procesului juridic ordinar în cazul infracțiunilor la adresa securității naționale . Prin prezentarea unor spețe concret și analiza efectelor sentințelor, studiul nostru dorește să ofere nu numai un cadru juridic problemei securității

naționale și a drepturilor civile din societate americană, ci dorește să sublinieze eficiența și necesitatea existenței principului separării puterilor din stat în vederea implementării unei bune guvernate la nivelul politicilor de securitate.

Eseu bibliografic

Pentru studiul temei alese am selectat o bibliografie care să permită analiza și contextualizarea istorică a fenomenelor și evenimentelor curente supuse atenției în capitolele următoare. Pentru analiza de bază am ales sursele principale care stabilesc cadrul general al drepturilor umane de a lungul istoriei (*Magna Carta 1215, Habeas Corpus Act, Bill of Rights 1689, Declarația de Independență a Statelor Unite, Constituția Statelor Unite și Primele Zece amendamente, Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului, Convenția de la Geneva*², *Declarația Universală a Drepturilor Omului 1948, și Carta Drepturilor Fundamentale A Uniunii Europene 2007*), cu care am corelat opiniile și punctele de vedere ale diferiților cercetători din diverse domenii care s-au ocupat de aceste documente. Desigur nu am ignorat și dinamica respectiv evoluția legislației internaționale antiteroriste din secolul XX, care este prezentat întrun subcaitol separat. Aici trebuie menționat ca instrument de bază volumul publicat de cercetătoarea Helen Duffy (*The War on Terror and the Framework of Internațional Law*) care oferă o amplă incursiune în dimensiunea juridică a relațiilor internaționale și oferă o bază solidă pentru studierea evoluției sistemului juridic internațional. Desigur cartea lui Helen Duffy trebuie folosită cu precauție în procesul de cercetare pentru că deși ea oferă o imagine clară asupra cadrului juridic internațional nu tratează latura politică a acestui cadru și nu discută în mod direct aplicabilitatea cadrului juridic pe plan internațional.

² Prin *Convenția de la Geneva* înțelegem setul de 4 tratate din 1864, 1906, 1929, 1949 respectiv cel trei protocoale din 1977 și 2005.

În cazul studiului de caz, am apelat ca surse primare la deciziile Curții Supreme a Statelor Unite, context în care am luat în considerare nu doar decizia juridică în sine, ci și argumentele orale și scrise aflate la dosarul cazului și accesibile nouă.

Pentru abordările istorice, lucrările lui Jaques le Goff (*The birth of Europe*), Alexandru Florin Platon, Laurențiu Rădvan, Bogdan Maleaon (*O istorie a Europei de Apus în Evul Mediu*), Norman Davis (*Europe. A History*) pun bazele cadrului general de lucru. Dintre autorii români care au fost utilizați pentru studiul cadrului socio-cultural anglo-saxon îl putem menționa pe Corneliu Nicolescu (*Anglia și spiritul englez și Președinția americană 1986-2007*). În acest cadru pentru evoluția politică europeană și dezvoltarea socio-instituțională europeană am recurs la studiile românești elaborate de Adrian Ivan (*Sub zodia Statelor Unite ale Europei. De la ideea europeană la Comunitățile Economice Europene*), Duna Dacian (*Integrare contra fragmentare: Studii de securitate europeană*), Gheorghe I. Bărbulescu (*Procesul decizional în Uniunea Europeană*) respectiv Ioan Horga (*Europa secolului al XIX-lea și The European Parliament, Intercultural Dialogue and European Neighbourhood Policy*).

În cazul analizei securității și a guvernantei securității am trecut în revistă principalele viziuni asupra subiectului în strânsă legătură cu contextualizarea internațională a problemei securității. Această abordare este necesară din motive obiective, amenințările de securitate și percepția asupra securității este filtrată și văzută prin perspectiva sistemului internațional și a complexelor de securitate existente. Abordarea lui Edward Kolodziej (*Securitate și Relațiile Internaționale*) sau a lui Joseph Nye (*Viitorul Puterii*) atrag atenția asupra unor evenimente contemporane care modifică dinamica relațiilor internaționale și deschide un orizont asupra unor posibile riscuri. Desigur, nu putem ignora Școala de la Copenhaga și contribuția lui Buzan, Waevar și de Wilde la studiul securității în special pe palierul conceptualizării sale (*Securitatea. Un nou cadru de analiză*) respectiv sintetizarea agendei făcută de Roland Dannreuther (*Internațional*

Security. The Contemporary Agenda) sau cea elaborată de cercetători autohtoni precum Mihai Răzvan Ungureanu (*Securitate, suveranitate și instituții internaționale*).

Pentru conceptualizarea și analiza globalizării ca fenomen al sistemului internațional am apelat la reprezentatii curentelor de gândire care s-au aplecat asupra globalizării (Anthony Giddens, Wallerstein, Michael Hardt, Antonio Negri, Arjun Appadurai, Naomi Klein, George Monbiot, Manuel Castels sau subcomandante Marcos) și la abordările lor asupra acestui fenomen și rolul său în cadrul internațional. Totodată este necesară și menționarea studiilor publicate de Mary Kaldor despre securitatea umană în era globalizării (*Securitatea umană. Reflecții asupra globalizării și intervenției*) și Herfried Münkler (*New Wars*). În cazul guvenanței și analizei sale am folosit lucrarea lui Anne Mette Kjaer (*Governance*) ca și punct de reper, Jennifer Wood și Benoît Dupon (*Democracy, Society and the Governance of Security*), Emil Kirchner și James Sperling (*EU security governance*), Emmhuel Brunet-Jrilly ed. (*Borderlands. Comparing Border Security in North America and Europe*) respectiv volumul coordonat de Emil J. Kirchner și James Sperling (*Global Security Governance Competing perceptions of security in the 21st century*).

Pentru studiul drepturilor civile, rolul lor în societatea contemporană sau limitările și încălcările acestor drepturi de autorități am adoptat cadrul general creat de ideile lui John Locke (ex. *Two Treatises of Government*) sau al contemporanilor noștri John Rawls (*A Theory of Justice*), Charles Beitz (*The idea of human rights*), Ishay Micheline (*The History Of Human Rights : From Ancient Times To The Globalization Era*), Jack Donnely (*Universal Human Rights In Theory And Practice*), cărora le putem alătura analiza românească asupra constituționalismului american publicată de Cătălin Avramescu (*Constituția SUA, tradusă, comentată și adnotată*).

În cazul terorismului și al provocărilor contemporane am folosit în mare măsură volume și studii care au la bază o interpretare istorică a evoluției

problemelor și mai puțin o interpretare centrată pe latură fanatică sau extremistă a problemei. Astfel volumul lui Albert Hourin (*Istoria popoarelor arabe*) sau cea a lui James și Brenda Lutz (*Global Terrorism, second edition*) sunt folosite ca instrumente de definire a problemelor social-politice contemporane și mai puțin ca și instrument de argumentare în favoarea sau defavoarea terorismului contemporan. Desigur așa cum am menționat înainte terorismul nu este un fenomen nou sau nu este cel mai periculos fenomen global contemporan, însă din perspectiva studiului nostru ea a provocat și a oferit cadru propagandistic ideal evoluției negative de la nivelul sistemului juridic internațional și național.

Bibliografie

Bibliografie primară :

Al Odah v. United States, Habeas Corpus petition, Consolidation of Boumediene v. Bush, 553 U.S. 723 ,2008.

Agreement Between the United States and Cuba for the Lease of Lands for Coaling and Naval stations; February 23, 1903.

African Charter on human Rights and Peoples Rights, Banjul, 27.06.1981, OAU Doc. CAB/LEG/67/3/1982.

Arab Convention on suppression of Terrorism, Cairo, 22.04.1998.

American declaration on the Rights and Duties of Man, OAS Res. XXX, 1948.

Boumediene v. Bush, 553 U.S. 723 ,2008, US Supreme Court case, *Military Comissio Act* and detention on its base at Guantanamo declared Unconstitutional.

Hague Convention. Respecting the Law and Customs of War on Land and Sea, The Hague, 26.07.1899

Carta Națiunilor Unite, San Francisco, 1945.

Convention for the Prevention and Punishment of Terrorism, League of nation, C. 546M. 383. 1937.

Convention for Supression of Unlawful Seizure of Aircraft, The Hague, 16. 12.1970, 860 United Nation Treaty Series 105

Convention for Supression of Unlawful Acts Against safety of Civilian Aviation, Montreal, 23.09.1971, 974 United Nation Treaty Series 177

Convention of the Organisation of the Islamic Conference on Combating International Terrorism, Quagadougou, 1.07.1999.

European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, rome, 04. 11.1950, ETS No. 5.

Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field, Geneva, 1949, 75 UNTS 31.

Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of Wounded, Sick and Shipwrecked Members of Armed Forces at Sea , Geneva, 1949, 75 UNTS 85.

Geneva Convention relative to the Treatment of Prisoners of War, Geneva, 1949, 75 UNTS 135.

Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, Geneva 1949, 75 UNTS 287.

Hamdi v. Rumsfeld, 542 U.S. 507, 2004, US Supreme Court case, *habeas corpus* petition brought on behalf of Yaser Esam Hamdi.

Hamdan v. Rumsfeld, 548 U.S. 557 ,2006, US Supreme Court case, Guantanamo Military Commission do not have "the power to proceed because its structures and procedures violate both the Uniform Code of Military Justice and the four Geneva Conventions signed in 1949".

International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings, new York, 12.01.1998, UN Doc. A/RES/52/164.

International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, New York, 09.12.1999, UN Doc. A/RES/54/109.

Johnson v. Eisentrager, 339 U.S. 763 ,1950, US Supreme Court case, „U.S. courts had no jurisdiction over German war criminals held in a U.S.-administered German prison”.

Korematsu v. United States, 323 U.S. 214 ,1944, Constitutionality of Executive Order 9066.

Magna Carta Libertatum or The Great Charter of the Liberties of England, 1215.

Posse Comitatus Act, 1878.

The Petition (Act) Exhibited to His Majestie by the Lordes Spirituall and Temporall and Commons in this present Parliament assembled concerning divers Rightes and Liberties Liberties of the Subjectes: with the Kinges Majesties Royall Aunswere thereunto in full Parliament, 1628
Rasul v. Bush, 542 U.S. 466 ,2004, US Supreme Court case, Power of US Administration to Detain foreign Citizens.

The Habeas Corpus Act 1679, *An Act for the better securing the Liberty of the Subject, and for Prevention of Imprisonment beyond the Seas, 1679.*

The Bill of Rights , An Act Declaring the Rights and Liberties of the Subject and Settling the Succession of the Crown, 1688.

United States Bill of Rights, 1789/1791

“United States 9/11 Commission’s recommendations, Balancing civil liberties and security” in Hearing before the Subcommittee on National Security, Emerging Threats, and International Relations of the Committee on Government Reform, House of Representatives, One Hundred Ninth Congress, second session, June 6, 2006; U.S. G.P. O., Washington, 2007.

“United States Geopolitics of oil”, in Hearing before the Committee on Energy and Natural Resources, to receive testimony on the geopolitics of oil and its implications for U.S. economic and national security, United States Senate, One Hundred Tenth Congress, first session, January 10, 2007; U.S. G. P. O., Washington, 2007.

“United States Global War on Terrorism (GWOT): Accuracy and reliability of cost estimates” in Hearing before the Subcommittee on National Security, Emerging Threats, and International Relations of the Committee on Government Reform, House of Representatives, One Hundred Ninth Congress, second session, July 18, 2006; U.S. G.P. O., Washington, 2007.

Universal Declaration of Human Rights, General Assembly Resolution, UN Doc. A810, 71, 1948

Bibliografie secundară:

- Abbass, Hussein A.; Essam, Daryl, *Applications of information systems to homeland security and defense*, Hershey, PA Idea Group Pub, 2006.
- Akiner, Shirin. *The Caspian politics, energy and security*, Routledge Curzon, New York, 2004.
- Andierson, R., "Europe's Dependence on Russian Natural Gas Perspectives and Recommendations for a Long-term Strategy", în *The George C. Marshall European Center for Security Studies, Occasional Paper Series*, No. 19, 2008.
- Angelescu, Irina, "Extinderea Uniunii Europene (1973-2007.)", în Flore Pop, Sergiu Gerghina, George Jiglău (eds,), *Uniunea Europeană Drept, instituții and politici comunitare*, Argonaut, 2009, pp, 121-151.
- Appleby, Joyce, *Liberalism and Republicanism in the Historical Imagination*, Harvard University Press, 1992.
- Arnhart, Larry, *Darwinian Natural Right The Biological Ethics of Human Nature*, SUNY Press, 1998.
- Åslund, Anders, *How Ukraine became a market economy and democracy*, Peter G. Peterson Institute for International Economics, 2009.
- Avramescu, Cătălin, *Constituția Statelor Unite ale Americii. Tradusă comentată și adnotată*, București, humanitas 2010.
- Aydinli, Ersel; Rosenau, James N, *Globalization, security, and the nation-state: paradigms in transition*, Albany, NY State University of New York Press, 2005.
- Baker, James E, în *the Common Defense: National Security Law for Perilous Times*, Cambridge, New York Cambridge University Press. 2007.
- Ball, Howard, *U.S. homeland security: A reference handbook*, Santa Barbara, ABC-CLIO. 2005.

- Balmaceda, M, *Belarus Oil, Gas, Transit Pipelines and Russian Foreign Energy Policy*, GMB Publishing Ltd, London, 2006.
- Bărbulescu, Iordan-Gheorghe, *Procesul decizional în Uniunea Europeană*, Iași, Polirom, 2008.
- Bărbulescu, Iordan-Gheorghe, *Dictionarul explicativ trilingv al UE*, Iași, polirom, 2009.
- Beck, Ulrich, *Ce este globalizarea. Erori ale globalismului – răspunsuri la globalizare*, Editura Trei, București, 2003.
- Beckman, James, *Comparative legal approaches to homeland security and anti-terrorism*, Burlington, VT Ashgate Pub, 2007.
- Beeson, Mark; Bisley, Nick (eds.), *Issues in 21st Century World Politics*, Palgrave-Macmillan, 2010.
- Benhabib, Seyla, *Democracy and Difference Contesting the Boundaries of the Political*, Princeton University Press, 1996.
- Beitz, Charles , *The idea of human rights*, Oxford, Oxford University Press, 2009
- Berkowitz, Morton; Bock, P.G. *American National Security: A Reader in Theory and Policy*, New York Free Press, 1965.
- Birch, Anthony H., *The Concepts and Theories of Modern Democracy*, London Routledge, 1993.
- Bisley, N, “Global Power Shift The Decline of the West and the Rise of the Rest?”, în Mark Beeson and Nick Bisley (eds.), *Issues in 21st Century World Politics*, Palgrave-Macmillan, pp. 66-80, 2010.
- Bisley, N, “Great Powers in the International System Between Multilateralism and Unilateralism”, în Craig A Snyder (ed.), *Contemporary Security and Strategy*, Palgrave-Macmillan, pp. 210-27, 2008.
- Bisley, N, “The Cold War”, în Richard Devetak, Jim George and Anthony Burke (eds.), *An Introduction to International Relations*, Cambridge University Press, Cambridge, 2007.

- Bisley, Nick, "China's Rise and the Making of East Asia's Security Architecture" în *Journal of Contemporary China* 21, 73, pp. 19-34. 2012.
- Bisley, Nick, *Great Powers in the Changing International Order*, Lynne Rienner, 2012.
- Bisley, Nick, *Rethinking Globalization*, Palgrave-Macmillan. 2007.
- Brams, Steven J.; Kilgour, D. Marc, *Game Theory And National Security*, New York, Blackwell, 1988.
- Brenner, Michael J. *Europe's New Security Vocation*, Washington, D. C. Institute for National Strategic Studies, National Defense University, 2002.
- Brown, Harold, *Thinking About National Security: Defense and Foreign Policy in a Dangerous World*, Westview Press, 1983.
- Brunet-Jrilly, Emmhnuel (coord), *Borderlands: comparing border security in North America and Europe*, Ottawa, Ottawa University Press, 2007.
- Brzezinski, Zbigniew, *Marea dilemă: a domina sau a conduce*, Editura Scripta, București 2005.
- Brzezinski, Zbigniew, *Marea tablă de șah: geopolitica lumilor secolului XXI*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000.
- Brzezinski, Zbigniew, *Marea tablă de șah: supremația americană and imperativele sale geostrategice*, Editura Univers Enciclopedic, București 2000.
- Brzezinski, Zbigniew, *Triada geostrategică: conviețuirea cu China, Europa, Rusia*, Editura Historia, București, 2006.
- Buzan, Barry, *People, States and Fear An Agenda of International Security Studies in the post Cold War Era*, Pearson Education, Harlow, 1991.
- Buzan, Barry, Waever, Ole, *Regions and Powers, The Structure of International Security*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003.
- Buzan, Barry; Waever, Ole, de Wilde, Jaap, *Securitatea. Un nou cadru de analiză*, Cluj-Napoca, CA Publishing, 2011.

- Caputo, Nicholas, *America's Bible of Democracy Returning to the Constitution*, Sterling House Publisher Inc, 2005.
- Carpenter, William M. Wiencek, David G. *Asian security handbook: Terrorism and the new security environment*, Editura Armonk, Sharpe, 2005.
- Castells, Manuel, *Communication power*, Oxford, Oxford University Press, 2009.
- Castells, Manuel. "An Introduction to the Information Age" in *The Information Society Reader*, Frank Webster and Eds., Routledge, 2004, pp 138–49.
- Clarke, Richard A.; Knake, Robert K. *Cyber war: The next threat to national security and what to do about it*, Editura New York Ecco, 2010.
- Codreanu, Steliana, *Introducere în teoria haosului determinist*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007.
- Copp, David; Hampton, Jean; Roemer, John E., *The Idea of Democracy*, Cambridge University Press, 1993.
- Courty, Guillaume; Devin, Guillaume, *Construcția Europeană*, București, 2003.
- Daalder, Ivo H.; Destler, I. M., *In the shadow of the Oval Office, Profiles of the national security advisers and the presidents they served from JFK to George W. Bush*, New York, 2009.
- Dahl, Robert A., *A Preface to Democratic Theory*, University of Chicago Press, 1964.
- Dannreuther, Roland, *International security, The Contemporary Agenda*, Polity Press 2007.
- Davenport, Christian, *State Repression and Political Order*, Annual Review of Political Science, 2007.
- Davenport, Christian, *State Repression and the Domestic Democratic Peace*, New York Cambridge University Press, 2007.
- Davis, Lois M., *Long-Term Effects of Law Enforcement's Post-9/11 Focus on Counterterrorism and Homeland Security*, Santa Monica, RAND Corp., 2011.

- De Bievre, Dirk; Neuhold, Christine (eds.), *Dynamics and Obstacles of European Governance*, Edward Elger Publishing House, 2007.
- Dees, Morris, *A Lawyer's Journey*, Chicago American Bar Association, 2001.
- Della Sala, Vincent; Ruzza, Carlo, *Exploring policy issues*, Manchester University Press, 2007.
- Denvir, John, *Freeing speech: The constitutional war over national security*, New York, New York University Press, 2010.
- Diamond, Larry; Leonardo Morlino, *Assessing the Quality of Democracy*, JHU Press, 2005.
- Diamond, Larry; Plattner, Marc F.; Brumberg, Daniel, *Islam and Democracy in the Middle East*, JHU Press, 2003.
- Dinu, Marin, "Viziunea contextului și modernizarea ultimativă", în *Integrarea României în Uniunea Europeană, oportunități și provocări*, supliment al revistei „Economie teoretică și aplicată”, volumul I, 27 aprilie 2007.
- Dinu, Marin, „Globalizarea: modelul explicativ”, în revista *Economie teoretică și aplicată*, Seria Sinteze, București, 2006. text disponibil pe www.dinumarin.ro
- Dinu, Marin, *Globalizarea și aproximările ei*, Editura Economică, București 2004.
- Dougherty, James E., *Ethics, deterrence, and national security*, Washington Pergamon-Brassey's, 1985.
- Douglas , Charles, *J. Edgar Hoover and the Anti-interventionists: FBI Political Surveillance and the Rise of the Domestic Security State, 1939–1945*. Ohio State University Press, 2007.
- Dworkin, Ronald, "The Threat to Patriotism", in *New York Review of Book*, 28 Februarie 2002
- Dycus, Stephen, *National Security Law*, Editura New York Aspen Publishers, 2007.

- Duna, Dacian, *Integrare contra fragmentare: Studii de securitate europeană (2000-2005)*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2006
- Duffy, Helen, *The War on Terror and the Framework of International Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005.
- Edwards, George C.; Walker, Wallace, *Earl National security and the U.S. Constitution: The impact of the political system*, Baltimore Johns Hopkins University Press, 1988.
- Elster, Jon, *Deliberative Democracy*, Cambridge University Press, 2006.
- Esposito, John L., *Islam: The Straight Path*, Oxford University Press, 2005.
- Esman, Milton, J., *An Introduction to Ethnic Conflict*, Polity Press, 2004.
- European Governance, A White Paper*, Brussels, COM – 2001. 25. 07. 2001.
- Farber, Daniel A., *Security vs. liberty: Conflicts between civil liberties and national security in American history*, New York Russell Sage Foundation, 2008.
- Fifield, R; Percy, E., *Geopolitics in Principle and Practice*, Editura Ginn and Company, New York, 1944.
- Finnis, John, *Natural Law and Natural Rights*, Oxford Clarendon Press, 1980.
- Forsythe, David P., *Human Rights in International Relations*, Cambridge University Press, 2000.
- Freedman, Jeri, *America debates privacy versus security*, Editura New York, NY Rosen Pub. Group, 2008.
- Friedman, Thomas L., *Pământul este plat. Scurta istorie a secolului XX*, Editura Polirom, Iași 2007.
- Fukuyama, Francis, *America la răscruce. Democrația, puterea and moștenirea neoconservatoare*, Editura Antet, București, 2006.
- Fukuyama, Francis, *Sfârșitul istoriei și ultimul om*, Editura Paideia, București, 1994.
- Gariup, Monica, *European security culture. Language, theory, policy*, UK Ashgate, Farnham, 2009.

- Gerstein, Daniel M., *Securing America's future: National strategy in the information age*, Conn Praeger Security International, Westport, 2005.
- Gertz, Bill Betrayal, *How the Clinton administration undermined American security*, Lanham, MD Regnery Pub., Washington DC, 1999.
- Gilmore, J, Michael, "Estimating the costs of military operations in Iraq", *Statement of J. Michael Gilmore, assistant director for national security before the Committee on the Budget, United States Senate*, Washington, D.C.U.S. Congressional Budget Office, 2007.
- Gottfried, Ted, *Homeland security versus constitutional rights*, Conn Twenty-First Century Books, Brookfield, 2003.
- Haas, Ernst, "Turbulent Fields and the Theory of Regional Integration" în *International organization*, vol. 30, no. 2, 1976, "European Governance, A White Paper", COM – 2001, Brussels, 2001.
- Habermas, Jürgen, *Discursul filosofic al modernității. 12 prelegeri*, Editura All Educațional, București, 2003.
- Hakes, Jay E., *A declaration of energy independence: How freedom from foreign oil can improve national security, our economy, and the environment*, Hoboken, J. Wiley, 2008.
- Harvey, David, *Noul imperialism*, Editura All, București, 2004.
- Held, David, *Models of Democracy*, Stanford University Press, 1998.
- Hen, Christian; Leonard, Jaques, *Uniunea Europeană*, București, 2003.
- Herda, D.J., *New York Times vs. United States: National security and censorship*, U.S. Enslow Publishers, Hillside, 1994.
- Herbel, Mihaela, "Președintele, presa și Orientul Mijlociu sau despre etică în vreme de război", în *Președinția americană 1986-2007*, Corneliu Nicolescu(coord.), Cluj-Napoca, Pro Vita, 2007.
- Hogan, Michael J., *A cross of iron: Harry S, Truman and the origins of the national security state, 1945-1954*, Cambridge University Press, New York, 1998.

- Hooghe, Liesbet; Marks, Gary, *Multilevel Governance and European Integration*, Littlefield Publishers Inc., Oxford, 2001.
- Horga, Ioan, *Europa secolului al XIX-lea*, Editura Universității din Oradea, 2000.
- Horga, Ioan, *Istoria Relațiilor Internationale între Westfalia și Versailles*, Editura Universității din Oradea, 2006.
- Horga, Ioan, „La frontiere roumaino-ukrainienne de la perspective de la politique de voisinage”, in *European Neighbourhood Policy and Security: Challenges, Goals and Means* (ed. Gunilla Edelstam, Thomas Lunden), Stockholm, 2008.
- Horga, Ioan; Silasi, Grigore; Suli-Zakar Istvan; Sagan, Stanislav; *The European Parliament, Intercultural Dialogue and European Neighbourhood Policy*, Editura Universității din Oradea, 2009
- Hourani, Albert, *Istoria popoarelor arabe*, Iași, Polirom, 2010.
- Ivan, Adrian, *Sub zodia Statelor Unite ale Europei. De la ideea europeană la Comunitățile Economice Europene*, Cluj-Napoca, CA Publishin, 2009.
- Ivan, Adrian, *Uniunea Europeană: proiecte, guvernare și dezvoltări instituționale*, Cluj-Napoca, Napoca Star, 2007.
- Ivan, Adrian, *Perspective teoretice ale construcției europene*, Cluj-Napoca, ED. Eikon, 2003.
- Ivan, Adrian, Adrian Ivan, *Securitatea europeană încotro? –Prefață-, în: Dacian Duna, Integrare contra fragmentare. Studii de securitate europeană(2000-2005)*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2006.
- Jackson, B. Anthony & Baker, C. John, *Aptitude for Destruction: Case Studies of Organizational Learning in Five Terrorist Groups*, RAND Corporation Paper, 2005.
- Jackson, Richard, *Writing the War on Terrorism: Language, Politics and Counter-Terrorism*, Manchester, Manchester University Press, 2005

- Joes, Anthony James, *America and Guerilla Warfare*, The University Press of Kentucky, 2004.
- Kahn, Sylvain, *Geopolitica Uniunii Europene*, Editura Cartier, Chişinău, 2008.
- Katzenstein, Peter, *The Culture of National Security Norms and Identity in World Politics*, Columbia University Press, New York, 1996.
- Kirchner , Emil J.; Sperling , James , *Global Security Governance Competing perceptions of security in the 21st century*, New-York, Routledge, 2007.
- Kirchner , Emil J.; Sperling , James, *EU security governance*, Manchester, Manchester University Press, 2007.
- Keohane, Robert and Nye, Joseph, *Putere și interdependență*, Editura Polirom, Iași, 2009.
- Kennedy, Paul, *The Parliament of Men. The Past, Present and Future of the United Nations*, New York, Random House, 2006.
- Kinnander, Elin, *The Turkish-Iranian Gas Relationship: Politically Successful, Commercially Problematic*, Oxford Institute for Energy Studies, Oxford, 2010.
- Kjaer, Anne Mette, *Governance*, Polity Press, 2008.
- Kohen, Ari, *In Defense of Human Rights: A Non-Religious Grounding in a Pluralistic World*, Routledge, 2000.
- Kolodziej, Edward A., *Securitate și relațiile internaționale*, Editura Polirom, Iași, 2007.
- Krugman, Paul, *Pop internaționalism*, MIT Press, Cambridge 1996.
- Krupnick, Charles, *Almost NATO: Partners and players in Central and Eastern European security*, Littlefield Publishers, Lanham, 2003.
- Kugler, Richard L.; Frost, Ellen L., *The global century: Globalization and national security*, National Defense University Press, Washington D. C., 2001.
- Landiman, Todd, *Studying Human Rights*, Routledge, Oxford, London, 2006.

- Lasswell, Harold Dwight, *National security and individual freedom*, McGraw-Hill, New York, 1950.
- Lawson, Stephanie, *Relații internaționale o scurtă introducere*, Cluj-Napoca, CA Publishing, 2010.
- Lusane, Clarence, *Colin Powell and Condoleezza Rice : foreign policy, race, and the new American century*, London, Praeger, 2006
- Leffler, Melvyn P., *A preponderance of power: National security, the Truman administration, and the Cold War*, Stanford University Press, 1992.
- Lijphart, Arend, *Patterns of Democracy Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*, Yale University Press, 1999.
- Logan, Keith Gregory, *Homeland security and intelligence*, Praeger Security International, Westport, 2010.
- Lyotard, Jean-François, *Condiția postmodernă*, Editura Idea Design Print, Cluj-Napoca, 2003.
- Lutz, M. James and Brenda J. Lutz, *Global Terrorism (second edition)*, New York, Routledge, 2008.
- Macqueen, Norrie; Flockhart, Trine, *European security after Iraq*, Boston Brill, Leiden, 2006.
- Maril, Robert Lee, *The fence: National security, public safety, and illegal immigration along the U.S. -Mexico border*, Texas Tech University Press, Lubbock, 2011.
- McSweeney, Bill, *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*, Cambridge Studies in International Relations, Cambridge University Press, 1999.
- Michaels, C. William, *No greater threat: America after September 11 and the rise of a national security state*, Algora Pub., New York 2002.
- Miller, Debra A., *Homeland security*, Greenhaven Press, Detroit, 2009.
- Miroiu, Andrei; Ungureanu, Radu-Sebastian (coord), *Manual de relații internaționale*, Iași, Polirom, 2006.

- Monbiot, George, *Era consensului. Manifest pentru o nouă ordine mondială*, Editura Antet, București, 2005.
- Moran, Daniel, *Climate change and national security: A country-level analysis*, Georgetown University Press, Washington D.C., 2011.
- Morgan, Edmund, *Inventing the People: The Rise of Popular Sovereignty in England and America*, Norton, 1989.
- Nakaya, Sirea C., *Homeland security*, Greenhaven Press, Detroit, 2005.
- Neguț, Silviu; Neacșu, Marius-Cristian; Mionel, Viorel, “European Union’s Dependency on Russian Energy: Geopolitical considerations”, în *The Romanian Economic Journal*, nr. 25 bis, 2007.
- Nicolescu, Corneliu, *Anglia și spiritul englez*, Cluj-Napoca, CA Publishing, 2010.
- Nicolescu, Corneliu, *America: Independență, Secesiune*, Cluj-Napoca, CA Publishing, 2010.
- Nicolescu, Corneliu, *America: Războiul Mondial - Războiul Rece –Destinderea*, Cluj-Napoca, CA Publishing, 2010.
- Nicolescu, Corneliu (coord.), *Președinția americană 1986-2007*, Cluj-Napoca, Pro Vita, 2007.
- Nye, Joseph S. Jr., *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*, Basic Books, NY, 1990.
- Nye, Joseph S. Jr., *Descifrarea conflictelor internaționale. Teorie și istorie*, Editura Antet, București, 2005.
- Nye, Joseph S. Jr., *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, New York, 2004.
- Nye, Joseph S. Jr., *Viitorul Puterii*, Polirom, Iași, 2012.
- O’Brian, John, *National security and individual freedom*, Cambridge, Mass Harvard University Press, 1955.
- Osborne, Randall E., Kriese, Paul, *Global community, Global security*, Editura Rodopi, Amsterdam, New York, 2008.

- Perry, John, *Torture: Religious ethics and national security*, NY Orbis Books, Maryknoll, 2005.
- Pfaltzgraff, Robert L.; Ra'anan, Uri; Milberg, Warren, *Intelligence policy and national security*, Conn Archon Books, Hamden, 1981.
- Pirani, Simon, *The Impact of the Economic Crisis on Russian and CIS Gas Markets*, Oxford Institute for Energy Studies, 2009.
- Plattner, Marc F.; Aleksandier Smolar, *Globalization, Power, and Democracy*, JHU Press, 2000.
- Plattner, Marc F.; Espada, João Carlos, *The Democratic Invention*, John Hopkins University Press, 2000.
- Platon, Alexandru-Florin; Rădvan, Laurențiu; Maleon, Bogdan-Petru, *O istorie a europei de apus în evul mediu*, Iași, Polirom, 2010.
- Price-Smith, Andrew T., *Contagion and chaos: Disease, ecology, and national security in the era of globalization*, Mass MIT Press, Cambridge, 2009.
- Putnam, Robert, *Making Democracy Work*, Princeton University Press, 2001.
- Puşcaş, Vasile, *Relații internaționale/transnaționale*, Cluj-Napoca, Eikon, 2007.
- Pucea, Luciana, "Odiseea neoconservatoare în politicaexternăamericană. Luciana Pucea" in in *Președinția americană 1986-2007*, Corneliu Nicolescu(coord.), Cluj-Napoca, Pro Vita, 2007.
- Raaflaub, Kurt A.; Ober, Josiah; Wallace, Robert W., *Origins of democracy in ancient Greece*, University of California Press, 2007.
- Rifkin, Jeremy, *Visul european. Despre cum, pe tăcute, Europa va pune în umbră visul american*, Editura Polirom, Iași, 2006.
- Rios, Viridiana. *Evaluating the Economic Impact of drug traffic in Mexico*. Cambridge, Harvard University, 2007
- Robinson, Paul, *Dicționar de securitate internațională*, Cluj-Napoca, CA Publishing, 2010.

- Samuels, Richard J., *"Rich nation, strong Army": National security and the technological transformation of Japan*, Cornell University Press, Ithaca, 1994.
- Schoenfeld, Gabriel, *Necessary secrets: National security, the media, and the rule of law*, Editura W.W. Norton Co., New York, 2010.
- Serebrian, Oleg, *Geopolitica spațiului pontic*, Editura Cartier, Chișinău, 2006.
- Sherwood-Randall, Elizabeth, *Allies in crisis: Meeting global challenges to western security*, Yale University Press, New Haven, 1990.
- Sidjansky, Dusan, *Viitorul federalist al Europei. Comunitatea Europeană de la origini pînă la tratatul de la Lisabona*, Polirom, Iași, 2010.
- Smith, Karen, *Politica Externă a Uniunii Europene*, București, 2003.
- Smith, Norris; Messina, Lynn, *Homeland security*, H.W. Wilson Co., NY Bronx, 2004.
- Stephen, George, *Politics and Policy in the European Community*, Oxford University Press, 1992.
- Stiglitz, Joseph, *Globalizarea. Speranțe și deziluzii*, Editura Economică, București, 2005.
- Stone, Geoffrey R., *Perilous Times Free Speech in Wartime from the Sedition Act of 1798 to the War on Terrorism*, W.W. Norton, 2004.
- Stuart, Douglas T., *Creating the national security state: A history of the law that transformed America*, Princeton, N.J. Princeton University Press, 2008.
- Sutter, Robert G, "China's Rise Implications for US Leadership in Asia", în *East-West Center Washington Policy*, Study no. 21, 2006.
- Terriff, Terry, *Security studies today*, Malden, MA Polity Press, Cambridge, UK, 1999.
- Todd, Emmanuel, *Sfârșitul imperiului, Eseu despre descompunerea sistemului american*, Editura Albatros, București, 2003.
- Torr, James D., *Homeland Security*, Greenhaven Press, San Diego, 2004.

- Tsang, Steven (coord), *Serviciile de informații și drepturile omului în era terorismului global*, Univers Enciclopedic, 2008.
- Ungureanu, Radu Sebastian, *Securitate, suveranitate și instituțiile internaționale*, Editura Polirom, Iași 2010.
- van Ham, Peter, Medvedev, Sergei, *Mapping European security after Kosovo*, Manchester University Press, Palgrave; Manchester, New York, 2002.
- Wai-chung Yeung, Henry and Lin, George, , *Theorizing Economic Geographies of Asia in Economic Geography, Vol. 79, No. 2* , pp. 107-128
- Wallerstein, Immanuel, *Declinul puterii americane. Statele Unite într-o lume haotică*, Editura Incitatus, București, 2005.
- Wills, Garry, *Bomb power: The modern presidency and the national security state*, Penguin Press, New York, 2010.
- Wright-Neville, David, *Dicționar de securitate*, Cluj-Napoca, CA Publishing, 2010.
- Wood , Jennifer ; Dupont , Benoît, *Democracy, Society and the Governance of Security*, Cambridge University Press, 2006.
- Yenikeyeff, S. M., *Kazakhstan's Gas Export Markets and Export Routes*, Oxford Institute for Energy Studies, Oxford, 2008.
- Young, Mitchell, *Social security*, Greenhaven Press, Detroit, 2010.
- Zelizer, Julian E., *Arsenal of democracy: The politics of national security-- from World War II to the War on Terrorism*, Basic Books, New York, 2010.

Baze de date și surse online

Yale Law School- Avalon project

<http://avalon.law.yale.edu/default.asp>

